

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום שמחת תורה, ה'תשכ"ו

חלק ג – יו"ל לש"פ וירא, ט"ו מרחשון, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

לזכות

משה הלוי בן חנה

בקשר עם יום הולדתו

לשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה

מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר

ולזכות כל משפחתו שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש וצוקסללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם התוועדויות כרך מג

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס שיחות ומאמרים אלו נלקטו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיחיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

כן ניתן להשיג את סדרת הספרים תשמ"ב – תשנ"ב (45 כרכים)

בחנויות הספרים המובחרות
ובחנוות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדה בת לאה רייזל

ב

בי"ה, ה' כסלו תשי"ט
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' מנשה שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מבי' כסלו הוא חדש הנסים והגאולה בו מעורר על מ"ש בשו"ת צ"צ שער המילואים סי' ח' בענין קריאת ויחל כשאין עשרה מתענים, ומחלק בין ד' צומות לתענית בה"ב.

וטעמו בזה הוא ע"פ מ"ש שתענית בה"ב אינו אלא מנהג, שמפני זה בכמה ענינים מחולק תענית בה"ב מדי' צומות, ובפרט וביותר בדורותנו אלה, שמועטים ביותר המתענים בה"ב, וכמובן מאחרונים בשו"ע או"ח סי' תקס"ו.

בפס"ד הצ"צ בזה בכלל כבר ציינתי בלקוטי מנהגים הנדפס ברשימות הצ"צ למגילת איכה, לשו"ת חת"ס קנז' שו"ת מהר"ם שיק סרפ"ט, שדה חמד פאת השדה, מערכת בין המצרים, שו"ת צפנת פענח חלק ב' סי' ל"א, (יעוין שם שלל ענינים והסברות מאירות עינים בכ"מ בש"ס) שו"ת מנחת יצחק (נדפס לא מכבר, והוא לרב במנשסתר) סי' ס"ה ועוד.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה, שבטח יענין את כת"ר שי.

בברכה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וירא, הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות יום שמחת תורה ה'תשכ"ו — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לשמע"צ ושמח"ת, חלק שני לש"פ נח וחלק האחרון י"ל אי"ה לש"פ חיי שרה).

*

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ס' מרחשון, ה'תשנ"ב
ברוקלין, נ"י.

ב

מוה' מנשה: קליין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ל אגרת יאתנו, ובהנסמן בהערות שם.

בשו"ת צ"צ שער המילואים סי' ח': בהוצאה החדשה — או"ח סי' קי.

שתענית בה"ב אינו אלא מנהג כו': ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתצ"ב. וש"נ.

ציינתי בלקוטי מנהגים: נדפס לאח"ז בספר המנהגים — חב"ד ע' 45 הערה 4.

הוספה

⚡

כ' אדר, תשי"ט

הרה"ג הווי"ח אי"א נר"מ וכ"ו מהורשי"ז שי

שלום וברכה.

ספרו "שערים מצוינים בהלכה" ח"ב בתודה נתקבל.

ומוסג"פ ספר השיחות לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

בנוגע לשאלתו לקבוע זמן להתראות אתי – הנה, אם מתאים לפניו, יוכל להיות בשבוע הבע"ל אור ליום ג' שעה ט' או אור ליום ה' שעה ט'.

ומטובו לאשר במשך שבוע זה במה בוחר.

בברכה ואיחול כ"ט,

הרב מנחם שניאורסאהן

⚡

מהורש"ז: מהו"ר שלמה זלמן ברין.
ספר השיחות לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: קיץ ה'ש"ת.

משה גוי"מ¹⁸⁴, ובאופן ש"תורה צוה לנו משה מורשה גוי"מ¹⁸⁵, שזהו"ע של ירושה, ובמילא הרי זה שייך אליו, מבלי הבט על רצונו, הבנתו והשגתו, דכיון שיש לו דין יורש, הרי הוא מקבל ולוקח את התורה כולה, לא רק "משפטים" (מצוות שכליות), ולא רק "עדות", אלא גם "חוקים", ולא רק חלק הפשט שבתורה, אלא כל חלקי התורה, עד לחלק הסוד שבתורה; ואח"כ ממשיך זאת בעולם — "בראשית ברא גוי"מ".

וכל זה ניתן לבחירתו של כל אחד מישראל, והקב"ה מבקש ממנו "ובחרת בחיים"¹⁸⁶, שזוהי נתינת כח, וגם הבטחה, שסוכ"ס יבחור בחיים, בכל חלקי התורה, ובאופן ש"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"¹⁸⁷ — קיום המצוות, שעליהם נאמר¹⁸⁸ "וחי בהם".

ועי"ז זוכה לשנה מבורכת, מתוך שמחה של מעלה ושל מטה — "זמן שמחתנו" לשון רבים, "ישמח"¹⁸⁹ ה' במעשיו" ו"ישמח"¹⁹⁰ ישראל בעושי"ו"¹⁹¹, שתומשך שמחה בכל עניני האדם ובני ביתו, עד לבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

לב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה הללו את הוי' כל גוים גוי'.

* * *

כג. ידוע שיש ג' סוגים במצוות: עדות חוקים ומשפטים¹²⁷.

מחד גיסא ישנם "חוקים" — מצוות שאין להם ביאור בשכל, וכמארז"ל¹²⁸ "שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל (משא"כ ישראל מצד עצמם אינם שייכים לשאול זאת) לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה", וזהו ענין ה"חוקה", "חוקה חקתי גזירה גזרתי"¹²⁹, ו"אין לך רשות להרהר אחרי"¹³⁰ (וע"ד מארז"ל¹³¹ "כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר כו", שהרהור הו"ע הקושיא כו').

ולאידך גיסא ישנם "משפטים" — מצוות שכליות, או כהלשון מצות שמעיות¹³², ולדוגמא: כיבוד אב ואם, שהיא מצוה המובנת ומחוייבת ע"פ שכל, דכיון שהוריו היטיבו עמו כו', לכן צריך לכבדם, ועד"ז איסור גזל וכיו"ב, וכמארז"ל¹³³ "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה".

וישנו הסוג שבינתיים — "עדות" — מצוות שהם לאות וסימן, כמו שבת, "אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש"¹³⁴, וכן המצוות דחג הפסח — "זכר ליציאת מצרים", ועד"ז מצות סוכה — "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים"¹²⁶.

כד. ועפ"ז צריך להבין בנוגע לפלוגתא בגמרא¹³⁵ בפירושו הכתוב "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" — "ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר, סוכות ממש עשו להם":

כיון שמצות סוכה היא מסוג המצוות שנקראים בשם "עדות", הרי מובן, שצריך להיות דמיון בין המצוה להדבר שעל זה באה המצוה להעיד.

ולכאורה: בשלמא לדעת ר"ע ש"סוכות ממש עשו להם", אתי שפיר הדמיון בין מצות עשיית סוכה — דירת עראי שנעשית מפסולת גוון ויקב¹³⁶ (ולא מדברים יקרי ערך) — להסוכות שבהם ישבו בני"בצאתם ממצרים; אבל לדעת ר"א ש"ענני כבוד היו", אינו מובן מהו

(127) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. הנסמן
בתור"מ סה"מ תמוז ס"ע יג.
(128) פרש"י ר"פ חוקת. לאברהם שם.
(129) במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג.
(130) ועוד.
(131) פרש"י שם, מיומא סז, ב. רמב"ם
ה' מעילה בסופן.
(132) סנהדרין קי, א.
(133) ראה ח"פ להרמב"ם פ"ו, ובחסד
לאברהם שם.
(134) עירובין ק, סע"ב.
(135) תשא לא, יז.
(136) סוכה יא, סע"ב.
(137) שם יב, רע"א. וש"נ.

(184) ר"פ ברכה.
(185) שם לג, ד.
(186) נצבים ל, יט.
(187) קידושין מ, ב. וש"נ.
(188) אחרי יח, ה.
(189) תהלים קד, לא.
(190) שם קמט, ב.
(191) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד
ואילך. ובכ"מ.

הדמיון בין מצות עשיית סוכה לענני הכבוד, שמצד גודל חשיבותם (ע"ד "מצוותי אחשבי" 137) בודאי אינם בגדר עראי 138! ?

ומה גם ש"ענני הכבוד" היו מיד בצאתם ממצרים, בחודש ניסן, ואילו מצות עשיית הסוכה היא בחודש תשרי, כך, שאין דמיון ביניהם גם מצד הזמן; משא"כ להדעה ש"סוכות ממש עשו להם", אתי שפיר שלא עשו סוכות מיד בצאתם מארץ מצרים, בחודש ניסן, שאז לא הי' צורך בסוכות, כמובן מדרשת רז"ל 139 על הפסוק 140 "מוציא אסירים בכושרות", שהקב"ה "הוציא את ישראל ממצרים בחודש שהוא כשר לצאת, לא חמה ולא צינה ולא גשמים", ועכ"ל, ש"סוכות ממש עשו להם" הי' בחודש תשרי.

[ולהעיר, שעפ"ז יש לבאר הטעם שרש"י מפרש "כי בסוכות הושבת", "ענני כבוד" — דלכאורה, ע"פ פשוטו של מקרא מתאים יותר לפרש "סוכות ממש", כמו "בסוכות תשבו גו'" — כי, ההוכחה של רש"י היא ממ"ש בהמשך הכתוב ("כי בסוכות הושבתי גו") בהוציא אותם מארץ מצרים, וכיון שמיד בצאתם ממצרים לא הוצרכו לעשות סוכות ממש, כיון שיצאו "בחודש כשר, לא חמה ולא צינה", עכ"ל, ש"בסוכות הושבתי .. בהוציא אותם מארץ מצרים" הם "ענני כבוד", שהיו מיד בצאתם ממצרים 141].

ולמרות הקושי הנ"ל בדעת ר"א ש"ענני כבוד היו", נפסק כן בטור ובשו"ע, ומה גם שזהו היפך כללי הש"ס שהלכה כר"ע 142 [אלא שבתו 126 הגירסא היא: ר"ע אומר סוכות ענני הכבוד היו] — שזהו ענין הדורש ביאור בפני עצמו 143.

כה. המשך הביאור בדברי רבינו הזקן בשו"ע בענין "ענני כבוד שהקיפם בהם לצל .. ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות העשויות לצל" — נכלל בשיחת יום ב' דחג הסוכות ס" (לעיל ע' ...).

כו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

תהלים עה"פ (רמז תשצה).

(140) תהלים סח, ז.

(141) ראה גם ב"ח או"ח סו"ס תרכה.

(142) ראה אנציק' תלמודית ערך הלכה

סט"ז (כרך ט ע' רפה ואילך). וש"נ.

(143) ראה השקו"ט בזה — בס' שהובאו

באוצר מפרשי התלמוד לסוכה שם.

(137) ראה ביצה כז, ב (בפרש"י ד"ה חלה).

בכורות י"ד, א. וראה אנציק' תלמודית מע'

אסורו חשוכו (כרך ב ס"ע פו ואילך). וש"נ.

(138) ראה גם לקו"ש חל"ב ע' 142 הערה

23 (משיחה זו).

(139) פרש"י ומכילתא בא יג, ד. פרש"י

ריש סוטה (ד"ה מוציא). וראה ספרי ראה טז,

א. תנחומא בא יא. במדבר"ר פ"ג, ו. יל"ש

הבריות, שע"ז מרמים אותו ("מ'נאָרט אים אַרײַן") להכניסו בלימוד התורה, עד שסוכ"ס יגיע לדרגת העבודה שלא על מנת לקבל פרס 176.

וזהו גם תוכן מאמרו של רבי יצחק, שהתפקיד של בני" (לעניני כל ישראל) הוא לפעול ב"נחלת גוים" שתהי' באופן ד"לתת להם", והיינו, ע"י העבודה באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" 177 ו"בכל דרכיך דעהו" 178,

ולא להתפעל מטענת היצה"ר שאין לערב רוחניות עם גשמיות: לימוד התורה לחוד, ואכילה ושתי' לחוד; בר"ה ויוהכ"פ ושבת יש לעסוק בענינים רוחניים, ואילו בכל שאר ימות השנה צריך לעסוק בפרנסת בני ביתו ע"פ מנהג התגרין וכו'; או ש"רחמנא לבא בעי" 179, ואיו שאר הגוף יכול להתנהג כרצונו — כי, אע"פ שהענינים הגשמיים הם מלכתחילה באופן ש"ברצונו נתנה להם", הרי "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו" 165, כך, שגם ההנהגה בענינים הגשמיים צריכה להיות ע"פ התורה, ולדוגמא בנוגע למנהג התגרין, שצריך להיות ע"פ המבואר בשו"ע חו"מ, מתוך זהירות בהשגת גבול, אבק לשון הרע וכיו"ב.

ההתעסקות ברוחניות לחוד — היתה קודם ירידת הנשמה למטה, בהיותה במעמד ומצב ד"חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתו לפניו 180, בעמידה בתפלה לפני הקב"ה; ואילו החידוש בירידת הנשמה למטה הוא — לפעול בעולם, ולדוגמא, שגם בימות החול יהי' הענין ד"זכור את יום השבת לקדשו" 181, כפי' הרמב"ן, "שהיא מצוה שנזכור תמיד בכל יום את השבת .. כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא כו", ועד שבששת ימי המעשה יהי' הענין ד"ויכולו" 182, מלשון כליון, ומלשון תענוג, כפירוש הצ"צ 183.

לא. וענין זה מודגש בחג הסוכות (וממנו נמשך על כל השנה כולה) — שלא מספיק שיהודי יודע שניצח כו', אלא צריך להודיע זאת בעולם, ועד שנעשה בעה"ב על שבעים אומות העולם.

ועד"ז בשמח"ת — החל מענין ה"הקפות", שמורה על החביבות והשמחה בתורה, ולאח"ז באה הקריאה בתורה: "וזאת הברכה אשר בך

(176) ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש

(180) מלכים"א יז, א.

סנהדרין ר"פ חלק. הלי' תשובה פ"י ה"ה.

(181) יתרו כ, ח.

(177) אבות פ"ב מ"ב.

(182) בראשית ב, א.

(178) משלי ג, ו.

(183) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב,

179) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב

ב ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך).

קסב, ב. ח"ג רפא, ב.

וע"ד "זכה, נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו כו" 164, היינו, שלא זו בלבד שאין בזה תועלת, אלא אדרבה, שנעשית לו היפך "סם חיים"! אך הענין הוא — כמובא בפירושו רש"י 165 (פשוטו של מקרא, ביחד עם ענינים מופלאים) 166 מאמר רבי יצחק "מה טעם פתח בבראשית, משום כח 167 מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", והיינו, שענין התורה הוא לפעול בעולם דוקא.

וכפי שמצינו שכאשר המלאכים ביקשו "תנה הודך על השמים" 11, ששם יכולים ללמוד תורה (כפי ששייכת בעולמות העליונים) יומם ולילה, ללא דאגות הפרנסה וכו' — "אמר לו הקב"ה למשה (אני לא מתערב... אלא אתה תתווכח עמהם ו)החזיר להן תשובה.. אמר לפניו, רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים 168, אמר להן, למצרים ירדתם.. יצר הרע יש ביניכם" 10, והיינו, שרצונו של הקב"ה שיהודי לא יסתגר בבית-המדרש ובישיבה, אלא יהי' בארץ מצרים, "ערות הארץ" 169, ושם יפעול "לתת להם — "לעמו" — נחלת גוים".

וכמו כללות הענין דירידת הנשמה למטה — דלכאורה אינו מובן: למה עשה ה' ככה — הרי "כל הדרכים בחזקת סכנה" 170, והלואי "שתהא 171 יציאתך מן העולם כביאתך לעולם" !?

אך הענין הוא, שכיון ש"מפי עליון לא תצא הרעות" 172, ו"כל אשר עשה" הוא לא רק "טוב", אלא "טוב מאד" 173, עכצ"ל, שכדאי כל הסכנה והיגיעה כו' בשביל גודל העילוי שנעשה עי"ז;

צריכים רק להזהר שלא להיות במעמד ומצב ש"שמים חושך לאור גו' מר למתוק" 174, אלא להתרחק מכל דבר שהוא "חושך" ו"מר", ולהתקרב לכל דבר שהוא "אור" ו"מתוק" — גם אם בתחילה יעשה זאת "כמי שכפאו שד" 175, או כמו קטן שמתחיל ללמוד מפני יראת הרצועה, או בגלל שמבטיחים לו ממתקים, ואח"כ מנעלים או ממון, ואח"כ כבוד

וזהו גם הביאור כיצד פועלים בני"י בעולם הענין ד"הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים" 93, בה בשעה ש"אתם המעט מכל העמים" 144, ולכאורה אין ביכולת המיעוט לשנות את הרוב — כי, עי"ז שהקב"ה מקיף את בני"י ב"ענני כבודו", שהם כמו משרתיו של הקב"ה, ו"עבד מלך מלך" 145, הרי זה נותן כח לבני"י שנעשים בעה"ב על "כל גוים" ו"כל לאומים", שמכירים בכך ש"ישראל אינן נצוחי"א".

וענין זה מתבטא גם בכך שבחג הסוכות מקריבים בני"י קרבנות עבור כל שבעים אומות העולם 91 — אף שלכאורה הרי זה היפך הכלל ש"אי אפשר שיהי' קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו" 146 — כי, כלל זה הוא רק כאשר הקרבת הקרבן היא עבור מישהו שיש לו מציאות חשובה בפ"ע, משא"כ אם מציאותו היא טפילה, כמו המציאות של אוה"ע, כמובן ממ"ש הרמב"ם 147 בפירושו מארז"ל 148 "כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה", שהמציאות העיקרית היא מציאותו של החכם, ובשבילו נבראו כל שאר בני האדם כו'.

וזהו שכאשר יהודי מקיים מצות סוכה בליל ראשון של חג הסוכות (שזהו עיקר ימי הסוכות), הנה לאח"ז מתחילה הקרבת הקרבנות עבור אומות העולם באופן ד"פוחת והולך" 149, עד שבאים לשמע"צ, שאז אומר הקב"ה לישראל "בוא ונגלגל אני ואתה" 100, באופן ש"יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" 150, ועד שבאים לזמן שבו יהי' "ה' אחד ושמו אחד" 151, "כשאני נכתב אני נקרא" 33, באופן ש"אין עוד מלבדו" 152.

* * *

כו. דובר לעיל (סי"ט) שהיו"ט דשמע"צ נקרא בשם "שמיני", שמורה שאינו ענין בפני עצמו אלא בא בהמשך לשבעת ימי הסוכות שלפנ"ז.

ואף ששמע"צ "רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב" 153 — הרי מצינו שדרך התורה היא למנות את המועט (כדי לחסוך טירחא כו'), כדאיתא בגמרא במסכת חולין 154: "בהמה טמאה מרובה מן הטהורות,

164 יומא עב, ב.
165 בראשית א, א.
166 של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).
167 תהלים קיא, ו.
168 יתרו כ, ב.
169 מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד.
170 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"ג, ב (ב).
171 ב"מ קז, סע"א.
172 איכה ג, לח.
173 בראשית א, לא.
174 ישעי' ה, כ.
175 לשון חז"ל — נדרים כ, ריש ע"ב.

144 ואתחנן ז, ז.
145 ספרי ופרש"י דברים א, ז. ועוד. לו.
146 רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ו.
147 בהקדמתו לפיהמ"ש ד"ה אח"כ ראה להסתפק.
148 ברכות ו, סע"ב. וש"נ.
149 במדב"ר ספכ"א. פרש"י פינחס כט, יז.
150 משלי ה, יז.
151 זכרי' יד, ט.
152 ואתחנן ד, לה.
153 סוכה מח, רע"א. וש"נ.
154 ברכות ו, סע"ב. וש"נ.

לפיכך מנה הכתוב בטהורה .. עופות טהורין מרובין על הטמאין, לפיכך מנה הכתוב בטמאין, מאי קמ"ל .. לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה", ומזה שהתורה מונה ששה ענינים שבהם נחשב שמע"צ לרגל בפני עצמו, מובן, ששאר הענינים שבהם אינו רגל בפני עצמו אלא בהמשך לשבעת ימי הסוכות, הרי הם יותר מששה.

ומזה מובן, שבשמע"צ ושמח"ת צריך להיות מעין אותם ענינים שהיו בשבעת ימי הסוכות.

כח. והענין בזה:

בחג הסוכות ישנו לכל לראש כללות ענין הסוכה, שזוהי המצוה הראשונה שמקיימים מיד בכניסת היו"ט — "לישב בסוכה"; ולאח"ז ישנה גם מצות נטילת ד' מינים, "ולקחתם לכם גו"¹⁵⁵, שחיובה מתחיל רק בשחר (אע"פ שד' המינים הוקצו למצוותם משקידש היום¹⁵⁶), כמה שעות לאחרי קיום מצות סוכה¹²².

והנה, סוכה וד' מינים הם הפכיים זמ"ז, כי: סוכה היא מחוץ לאדם ומקיפה עליו (וע"ד מ"ש¹⁵⁷ "בא גו' אל התיבה", שמקיפה ומגינה מפני המבול); ואילו ענין ד' המינים הוא באופן של המשכה בפנימיות — "ולקחתם לכם גו' ושמחתם גו"¹⁵⁵, כיון ש"אינון נצוחי"א⁸⁷, והרי ענין השמחה תודר את כל מציאות האדם, החל מהמוח והלב, ועד לרגלים שאין בהם שכל והרגש.

וע"פ מנהג ישראל — הנה גם בשמע"צ ושמח"ת יש ע"ד ב' ענינים אלו:

בשמע"צ ושמח"ת ישנו הענין דקריאת התורה — כמו בכל המועדים, וקריאה מיוחדת בשמח"ת — "גמרה של תורה"¹⁵⁸, וגם התחלת התורה — "מתכיפין התחלה להשלמה"¹⁵⁹; ובהקדמה לזה ישנו גם ענין ה"הקפות".

וב' ענינים אלו — קריאת התורה והקפות — הם הפכיים זמ"ז, כי:

קריאת התורה קשורה עם ענין של הבנה והשגה שבא בפנימיות האדם — שהרי יש צורך בבקי שיוודע לקרות, ונוסף לכך שצריך לידע לקרוא בלי ניקוד, צריך לידע גם טעמי המקרא. ומה גם שכללות הענין

דקריאת התורה קשור עם ברכת התורה (נוסף על ברכת התורה שבהתחלת היום), שזה מורה על חביבות התורה, כידוע בענין "ברכו בתורה תחילה"¹⁶⁰.

ואילו ענין ההקפות — הרי זה באופן שהס"ת כרוכה ומכוסה במפה, כך, שאי אפשר לקרות בה, וכל אחד ואחד — גם מי שאינו יודע לקרות בתורה — מצוה עליו לשמוח ולרקוד עם הס"ת, כך, שאין זה ענין פנימי הקשור עם הבנה והשגה, אלא באופן מקיף¹⁶¹.

ואעפ"כ, בא ענין ההקפות בתור הכנה שלאח"ז יהי ענין הקריאה בתורה — "גמרה של תורה", ו"מתכיפין התחלה להשלמה".

כט. ועוד ענין שבו מודגש הקשר והשייכות של שמע"צ ושמח"ת עם שבעת ימי הסוכות:

בנוגע לענין ד"ולקחתם לכם גו"⁸⁷ שבחג הסוכות — הרי נוסף לכך ש"במה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגייהן בידן אנו יודעין דישראל אינון נצוחי"א⁸⁷ (אע"פ שבנ"י עצמם יודעים זאת כבר מערב ר"ה), ישנו גם הענין ד"הללו את ה' כל גוים גו"⁸⁷ (כנ"ל ס"ט).

ועד"ז בשמח"ת — שלאחרי "גמרה של תורה" ב"לעיני כל ישראל", אזי "מתכיפין התחלה להשלמה" — "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ".

ל. והענין בזה:

לכאורה אינו מובן: הענין ד"בראשית גו"⁸⁷ שייך לעולם, ואילו יהודי עוסק בתורה במשך כל השנה כולה, ועאכו"כ בשמח"ת, שאז אומר הקב"ה לישראל "בא ונגלגל אני ואתה"¹⁰⁰, "ישראל ומלכא בלחודוהי"¹⁶², וא"כ, לאחרי "גמרה של תורה" היו צריכים להתחיל בענין של מצוה, אבל לא בענין ד"בראשית גו"⁸⁷ ששייך לעולם?!

ויתירה מזה — יכולים לטעון: כאשר מתחילים בענין ששייך לעולם ("בראשית גו"⁸⁷) לאחרי ובהמשך ל"גמרה של תורה", הרי זה כמו מי שמנצל את התורה ומשתמש בה כ"קדרום לחתך בה"¹⁶³, וכיון שמשמש בתורה בניגוד לרצונו של הקב"ה, מוטב אילו לא הי' לומד תורה כלל!

(162) ראה זהר ח"א סד, א"ב, רח, ב, ח"ג

(160) ראה נדרים פא, א ובר"ן שם.

לב, א. א. קד, ב.

(161) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד

(163) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד הי"ד.

סמ"ג (תו"מ חמ"א ע' 152). וש"נ.

וש"נ.

(158) טור ורמ"א או"ח סתרי"ט.

(155) אמור כג, מ.

(159) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

(156) ראה פרש"י לג, ב (ד"ה הג').

(157) נח ז, א.